

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9So/285/2015
Identifikačné číslo spisu: 5015200646
Dátum vydania rozhodnutia: 28.06.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:5015200646.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Viliama Pohančeniča v právnej veci navrhovateľa: T. U. U., nar. XX.X.XXXX, bytom G. č.XXXX/XX, Z., proti odporkyni: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29.augusta č. 8, Bratislava, o starobný dôchodok, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 21.septembra 2015, č.k. 24Sd/137/2015-27, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 21.septembra 2015, č.k. 24Sd/137/2015-27, p o t v r d z u j e .

II. Navrhovateľovi nepriznáva náhradu trov odvolacieho konania.

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom z 21.septembra 2015, č.k. 24Sd/137/2015-27, potvrdil rozhodnutie odporkyne číslo XXX XXX XXXX X z 11.mája 2015, ktorým podľa § 65 a § 274 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) zamietla žiadosť navrhovateľa zo 14.apríla 2015 o starobný dôchodok. Odporkyni náhradu trov konania nepriznal.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že krajský súd mal preukázané, že navrhovateľ v dobe od 28.marca 1973 do 31.marca 1991, vrátane doby započítanej podľa § 22 zákona č. 87/1991 Zb., získal 17 rokov 8 mesiacov a 3 dni služby vojaka z povolania v II. kategórii funkcií. Keďže jeho služobný pomer netrval do 31.12.1999, nespĺnil podmienku vzniku nároku na starobný dôchodok dovŕšením veku 58 rokov podľa § 174 ods. 1 písm. c) a ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“). Rozhodnutie odporkyne preto považoval za súladné so zákonom.

Rozsudok krajského súdu napadol navrhovateľ včas podaným odvolaním. Namietol, že jeho služobný pomer, trvajúci od 28.júla 1973, bol skončený z politických dôvodov. Federálne ministerstvo obrany vydalo osvedčenie (ďalej len „Osvedčenie“), že zo služobného pomeru vojaka z povolania bol prepustený z dôvodov uvedených v § 21 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách; na základe tohto

osvedčenia sa mu v súlade s § 24 ods. 1 tohto zákona hodnotí aj doba od skončenia služobného pomeru, t.j. od 01.septembra 1989 do 31.marca 1991, teda 17 rokov 8 mesiacov a 3 dni v II. kategórii funkcií.

Podľa jeho názoru účelom ustanovenia § 24 ods. 3 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách bolo nepoškodiť tých zamestnancov, ktorí skončili výkon služby z politických dôvodov a zachovať v budúcnosti ich nároky na účely dôchodku.

Navrhovateľ poukázal na to, že v čase skončenia služobného pomeru, mimosúdnej rehabilitácie ako aj vydania osvedčenia ešte nebol prijatý zákon č. 235/1992 Zb. o zrušení pracovných kategórií. Cieľom tohto zákona nebolo zúžiť okruh osôb, ktorým prislúchajú nároky z I. a II. pracovnej kategórie a I. a II. kategórie funkcií, ale tieto zachovať. Ak by sa prijal odporkyňou aplikovaný výklad ustanovenia § 174 ods. 2 zákona o sociálnom zabezpečení, potom by všetci poistenci, ktorí dovŕšia dôchodkový vek po 1.januári 2000 a ukončili zamestnanie v kategórii pred 31.decembrom 1999, boli z nárokov na starobný dôchodok z pracovných kategórií vylúčení. Taký cieľ zákonodarca podľa názoru navrhovateľa nepochybne nesledoval. Princíp právnej istoty, ako i zákaz diskriminácie a retroaktivity právnych noriem vyžadujú taký ústavne konformný výklad ustanovenia § 174 ods.1 a 2 zákona o sociálnom zabezpečení, aby k vylúčeniu takejto kategórie poistencov z nárokov podľa § 174 ods. 1 nedochádzalo. Trvať na požiadavke existencie zamestnania vo zvýhodnenej pracovnej kategórii k 31.decembru 1999 u tých zamestnancov, ktorí potrebnú dobu (podľa § 174 ods. 1) získali pred týmto dňom, nemá žiadny zmysel.

Z uvedených dôvodov žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutie odporkyne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

Odporkyňa v stručnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa navrhla, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len SSP).

Podľa § 492 ods. 1 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

V súlade s citovaným ustanovením najvyšší súd v konaní postupoval podľa ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nemožno vyhovieť.

Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku a konštatuje správnosť jeho dôvodov. Na zdôraznenie správnosti rozsudku krajského súdu v súlade s § 219 ods. 2 O.s.p. uvádza:

Podľa § 24 ods. 1 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách ak je skončenie pracovného vzťahu neplatné podľa § 21 zákona alebo ak bola v konaní podľa § 22 zákona určená neplatnosť právneho úkonu, na ktorého základe sa skončil pracovný vzťah, považuje sa na účely dôchodkového zabezpečenia doba od skončenia tohto pracovného vzťahu do dňa vzniku nároku na starobný, invalidný alebo čiastočný invalidný dôchodok, najdlhšie však do dňa účinnosti tohto zákona, za dobu zamestnania.

Zákon o mimosúdnych rehabilitáciách nadobudol účinnosť dňom 01.apríla 1991. Nepochybila preto odporkyňa, keď navrhovateľovi ako dobu zamestnania na základe Osvedčenia ako dobu služby vojaka z povolania hodnotila len do 31.marca 1991.

Podľa § 24 ods. 3 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách ak zamestnanie, ktoré bolo na účely dôchodkového zabezpečenia zaradené do I. (II.) pracovnej kategórie, sa skončilo z dôvodov v § 21 zákona alebo na základe neplatného právneho úkonu podľa § 22 zákona, hodnotí sa doba zamestnania

uvedená v odseku 1 v I. (II.) pracovnej kategórii, najviac však v rozsahu potrebnom pre vznik nároku na dôchodok z I. (II.) pracovnej kategórie. Kategórie funkcií sa však hodnotia podľa odseku 1.

Z citovaného ustanovenia vyplýva rozdiel medzi nárokmi z I. a II. pracovnej kategórie a nárokmi z I. a II. kategórie funkcií.

Kým napríklad v prípade zamestnaní, uvedených v § 14 ods. 2 písm. b) až h), zákona o sociálnom zabezpečení v znení účinnom k 1. aprílu 1991 bolo úmyslom zákonodarcu dopočítat' na účely § 21 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom zabezpečení len dobu do získania úhrnu 20 rokov zamestnania uvedeného v § 14 ods. 2 písm. b) až h) pred 1. aprílom 1991, v prípade vojakov z povolania bolo cieľom zákonodarcu hodnotiť v I., resp. II. kategórii funkcií celú dobu od skončenia služobného pomeru (§ 21 a § 22 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách) až do dňa vzniku nároku na starobný dôchodok podľa § 132 ods. 1 písm. a) a b) zákona o sociálnom zabezpečení, najdlhšie však do 31. marca 1991. V prípade vojakov z povolania teda je možné ako dobu služby vojaka z povolania hodnotiť dobu v rozsahu aj viac ako zákonom požadovaných 20 rokov služby, avšak iba do 31. marca 1991.

Úmyslom zákonodarcu bolo teda rehabilitovať určité skupiny poistencov tým, že doby od skončenia zamestnania z dôvodov podľa § 21 a § 22 zákona o mimosúdnej rehabilitácii sa na dôchodkové účely hodnotia rovnako, ako keby v tomto zamestnaní zotrvali, najviac však do 31. marca 1991.

K 31. marcu 1991 odporkyňa zhodnotila navrhovateľovi v súlade s § 24 ods. 1 a 3 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách dobu služby vojaka z povolania v maximálne možnom rozsahu, teda v rozsahu 17 rokov 8 mesiacov a 3 dni v II. kategórii funkcií.

Zo žiadneho ustanovenia zákona o mimosúdnych rehabilitáciách nevyplýva, že by sa navrhovateľovi ako doba služby vojaka z povolania mohla započítat' aj doba od 01. apríla 1991.

V období po 31. marci 1991 už navrhovateľ nevykonával zamestnanie zaradené do I. alebo II. kategórie funkcií, ani zamestnanie zaradené do I. alebo II. pracovnej kategórie.

Dňa 1. júna 1992 nadobudol účinnosť zákon č. 235/1992 Zb. o zrušení pracovných kategórií a o niektorých ďalších zmenách v sociálnom zabezpečení.

Podľa § 14 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení v znení zákona č. 235/1992 Zb. zamestnania sú na účely dôchodkového zabezpečenia zaradené do 31. decembra 1992 podľa druhu vykonávaných prác do troch pracovných kategórií.

Podľa § 15 zákona o sociálnom zabezpečení v znení zákona č. 235/1992 Zb. zamestnanie vykonávané po 31. decembri 1992 sa na účely dôchodkového zabezpečenia považuje za zamestnanie III. pracovnej kategórie.

Podľa § 174 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom zabezpečení v znení zákona č. 25/1992 Zb. občan, ktorý vykonával pred 1. januárom 1993 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií, má po 31. decembri 1992 nárok na starobný dôchodok tiež, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 12 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a) prípadne 8 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 16 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h) alebo 16 rokov v službe I. kategórie funkcií alebo 17,5 roka v službe II. kategórie funkcií, alebo

Podľa § 174 ods. 2 zákona o sociálnom zabezpečení v znení zákona č. 25/1992 Zb. podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31. decembru 1992; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb.

Z dôvodovej správy k zákonu č. 235/1992 Zb. vyplýva, že „ustanovenie § 174 zabezpečuje zníženie vekovej hranice pre odchod do starobného dôchodku občanom, ktorým k dátumu účinnosti zákona chýba k vzniku nároku na dôchodok z I. pracovnej kategórie (I. alebo II. kategórie funkcií) krátka doba s tým, že podmienkou tohto nároku je, že uvedené zamestnanie (služba) trvalo k dátumu 31. decembra 1992), boli zmiernené negatívne dopady novej právnej úpravy na tých pracovníkov, ktorým prijatie zákona zabráni získavať ďalšie "preferované" doby zamestnania.

Z vyššie uvedeného je nesporné, že služobný pomer vojaka z povolania v II. kategórii funkcií navrhovateľovi v zmysle § 24 ods. 1 a 3 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách trval len do 31.marca 1991. Navrhovateľ teda nespĺňal podmienku trvania takého zamestnania do 31.decembra 1992 (§ 174 ods. 2 zákona o sociálnom zabezpečení v znení zákona č. 235/1992 Zb. ako základnej podmienky na zníženie dôchodkového veku podľa § 174 ods. 1 písm. c) zákona o sociálnom zabezpečení.

Je potrebné uviesť, že v súvislosti so zachovaním nárokov na starobný dôchodok z I. pracovnej kategórie a I. a II. kategórie funkcií zákonodarca každoročne v rokoch 1993 až 1999 predlžoval zaraďovanie zamestnaní do zvýhodnenej kategórie, pričom na účely § 174 vyžadoval naposledy splnenie podmienky trvania takého zamestnania k určitému dátumu, naposledy k 31.decembru 1999. Cieľom opakovaného predlžovania zaraďovania zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie, resp. do I. a II. kategórie funkcií bolo umožniť dotknutým poistencom získanie potrebného počtu preferovaných rokov, či už na účely vzniku nároku na starobný dôchodok podľa § 21 ods. 1 a § 132 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení, alebo na účely nároku na starobný dôchodok podľa § 174 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom zabezpečení.

Ustanovenie § 174 zákona o sociálnom zabezpečení je ustanovením prechodným a v zmysle vyššie uvedeného je potrebné ho chápať ako výnimku z požiadaviek, ustanovených zákonodarcom na vznik nároku na starobný dôchodok od skoršieho dôchodkového veku podľa § 21 ods. 1 a § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. len v určitom, prechodnom období.

Úmyslom zákonodarcu nebolo zúžiť okruh osôb, ktorým prislúchajú nároky z I. a II. pracovnej kategórie a I. a II. kategórie funkcií, ale zachovať tieto nároky u presne vymedzenej skupiny poistencov, ktorí v zamestnaní zaradenom v preferovanej kategórii nezískali obdobie potrebné pre skorší vznik nároku na starobný dôchodok podľa § 21 ods. 1 a § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. práve a iba z dôvodu zrušenia zaraďovania týchto zamestnaní do preferovanej kategórie k 31.decembru 1999 (prvýkrát k 31.12.1992), za predpokladu, že takéto ich zamestnanie súčasne k tomuto dňu trvalo.

Ak pritom zákonodarca pre nárok podľa § 174 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení súčasne požaduje splnenie podmienky podľa § 174 ods. 2 tohto zákona, naposledy v znení účinnom od 1.januára 2000, takú požiadavku nemožno považovať za diskriminačnú.

Hoci navrhovateľ v zmysle § 24 ods. 1 a 3 zákona o mimosúdnych rehabilitáciách získal v II. kategórii funkcií 17 rokov a 8 mesiacov, vzhľadom na zápočet takého zamestnania len do 31.marca 1991 nespĺnil podmienku trvania zamestnania podľa § 174 ods. 2 zákona o sociálnom zabezpečení ani v znení účinnom od 01.júna 1992, ani v zneniach neskorších právnych predpisov. Aj odvolací súd mal preto preukázané, že mu nevznikol nárok na starobný dôchodok od dovŕšenia veku 58 rokov.

Z uvedených dôvodov aj odvolací súd považoval rozhodnutie odporkyne za súladné so zákonom. Rozsudok krajského súdu preto podľa § 250ja ods. 3 O.s.p. v spojení s § 219 O.s.p. potvrdil.

O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1, § 250l ods. 2 a § 250k ods. 1 O.s.p. tak ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo navrhovateľ v tomto konaní nebol úspešný.

Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 .

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.